

UNIUNEA EUROPEANĂ

XARNI PREZENTÀCIA

I evaluàcia e Operacionalone Programoski Kompetitivipen 2014-2020 (POC) dikhel i implementàcia e intervenciengi save si lovjarde and-e umala e rodipnaske, e buxljaripnaske thaj e inovaciake – CDI thaj e tehnologiake e informaciaki thaj e komunikaciengi – TIC. O evaluaciako kàdro teljarel katar e intervenciaki lògica e programoski thaj katar leske specifiko obiectivurja. O evaluaciako procèso dikhel oxto evaluaciake tème vaş e şerutne duj umala - CDI thaj TIC -, kaj si and-i relàcia e avutne specifikone obiectivurenca:

1. E şajnimata CDI and-e umala vaş godjaver specializàcia thaj and-o sastipen
2. O kotorliipen e rumunikane rodipnaske biznisurenge thaj organismurenge k-o Orizònto 2020
3. Privàto investicie and-o CDI
4. O transfèro e animatengo, e tehnologiako thaj e personalosko e kompetencenca CDI maşkar o pùblico, rodipnasko mèdio thaj o kodova privàto
5. E komunikaciengi infrastruktùra and-i buxli bànda vaş bari vitèza
6. O sektòro TIC andar i perspectiva e ekonomikane barjarispnaski
7. Sistèmurja vaş elektrònico rajaripen
8. E internetosko labjaripen

Andar i perspectiva e svakone evaluaciake temaki, sas analizsarde i eficiènca e intervenciengi, o progrèso and-o rapòrto e specifikone obiectivurenca e programoske (efèkto brùto) thaj i mezùra and-i savi kadava si phandlo e programosa (efèkto aţukerdo thaj efèkto nèto), e biplanuime efèkturja, o inkeripen po lùngo vaxt odole duje tipurenge e efekturenge, e mekanismurja save kerde len thaj e laçe pràktike save sas dikhle.

E evaluaciaki metodològia anderjardjas maj but metòde vaş o kidipen thaj i analiza e datenge: i analiza e dokumenturenge save si k-i dispozìcia k-o nivèlo e programosko thaj e projekturenge, deskriptivo statistike e monitorizaciake datenge, intervurja e relevantone aktorurenca, kezoske studiòvurja, kontrafaktualo analize, ankète and-e verver resljarde grùpurja thaj fòkus grùpurja vaş i validàcia e rezultaturenge. Mamuj o progrèso andar o berş 2014 zi akana p-e statistiko, relevànto, klidin sikavne vaş e programoske obiectivurja, i Rumùnia si vi maj dur telal i mèdia e somdasne themengi e Evroputine Uniake. I pandemia sas lan jekh nasul efèkto opral i implementàcia e lovjarde intervenciengi, jekh baro procènto e projekturenge sas and-i implementàcia vi k-o agor e berşesko 2021, thaj kadaja buti kerdjas negativo influènca opral e pogramoski evaluàcia, e intervenciengi efèkturja, speciàl kodola p-o lùngo vaxt, na sas len vrjama te aven kerde. Andar kodoja, i evaluàcia sas kerdi şeral dikhindoj i analiza e sigutne efekturenge k-e aktivimata kaj sas implementisarde thaj planuime and-e projekturja, thaj vi dikhindoj o progrèso e sikavnenge andar o progràmo, vi katar o nivèlo e projekturenge.

Anda so dikhel o efikacitàto e programosko, si progrèsurja k-e savorre specifiko obiectivurja, tha' and-e verver procènturja. And-o ansàmblo, e projekturja vaş o umal e rodipnasko, e buxljaripnasko, e inovaciako azbaline penge obiectivurja p-o xarno vaxt. Sathaj maj but projekturja si vi akana biagorisarde, generaloste, e sikavnenge resa thaj e dirèkto rezultaturja, çhivde and-e lovjaripnaske mangimata, si kerde. O progràmos dinjas vast k-o barjaripen e şajnipnasko CDI and-e umala vaş godjaver specializàcia thaj sastipen, barjarindoj o gin e roditrenge and-e profiloske entitèturja save sas vastdine, kerindoj modèrno vaj neve laboratòrurja thaj barjarindoj o gin e zantrikane publikaciengo. O kotorliipen e Rumuniako and-o rodipen k-o nivèlo e Evroputine Uniako barjardjas andar o vastdinipen POC, thovindoj aplikàcie k-o Orizònto 2020, cirdindoj avrutne roditre thaj kerindoj neve, vastidipnaske cènturja vaş i elaboràcia e neve, rodipnaske aplikaciengi and-o Orizònto 2020. Sathaj tikne, e privàto investicie and-o CDI si, pašal eksklusivo, andar e intervèncie POC. Maj but, andar o progràmo, barjardjas vi o gin e privatone biznisurenge save keren buti e publikone, rodipnaske institucienca. Avere rigatar, and-i mezùra kaj sas şajutno te kerel pes i evaluàcia, e intervèncie dikhindoj o buxljaripen e produsurenge thaj e servisurenge TIC, e elektronikone komercosko thaj e mangipnasko vaş TIC sas len impàkto maj but opral o gin e manuşenge save sas angaţuime and-e vastdine firme, ama na vi opral i cifra e biznisurenge vaj opral e nèto profiturja. E biplanuime thaj propagisarde efèkturja, save sas identifikisarde and-e butja kaj sas kerde, si zalaga, thaj aştì te aven dikhle k-o nivèlo e specifikone intervenciengo, thaj n-aştì te aven kidine k-o nivèlo e programosko. E evaluaciake butja kerde zi akana aştisarde te arakhen aspèkturja save aştì te anen kontribùcia k-o sustenabilitèto e programoske impaktosko, tha' si importante sar avena

UNIUNEA EUROPEANĂ

moljarde maj dur. E analize sikaven so and-e so-l duj umala sas kerde neve butjake thana, e infrastrukture kerde vaj modernizisarde reprezentisaren paruvimata save sas trebutne thaj avena labjarde maj dur, thaj e firme save sas vastdine si dikhle maj kompetitivo palal o vastdinipen e programosko thaj maj zorale te nakhen prdal e krize vaj e ekonomikane šòkurja. Anda so dikhel o ristjaripen e sustenabilitetosko, trebul te kerel pes na numaj o lovjaripen maj dur e kadale tipurengo e intervenciengo, ama vi komplementàro investicie and-e manušíkane resurse thaj vaš o inkeripen thaj o buxljaripen e kerde infrastrukturengo. Fenomènurja e maj bare sòcio-ekonomikane impaktosa, sar i inflàcia, i energetikani kriza vaj i migràcia e butjake zorjaki, uces specializisardi, ašti te azban nasul e rezultàturja line zi akana, thaj kadaja sikavel so trebul te arakhel pes aver prioritèto vaš kadala umala, maj but anda so dikhel o CDI, k-o nivèlo e publikone, themutne politikengo.